

Sivistysvaliokunta

Valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko (VNS 12/2025 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Antonia Husberg, maa- ja metsätalousministeriö
- kulttuuriasianneuvos Kirsi Kaunisharju, opetus- ja kulttuuriministeriö
- osaamisalajohtaja Anne-Maria Aho, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
- kaupunginjohtaja Pirre Seppänen, Lieksan kaupunki
- rehtori-sivistysjohtaja Satu Virtanen, Marttilan kunta
- sivistysjohtaja Hanna Tikka, Simon kunta
- koulutuspäällikkö Timo Lepistö, SASKY koulutuskuntayhtymä
- erityisasiantuntija Mari Sjöström, Suomen Kuntaliitto
- pääsihteeri Rosa Meriläinen, Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry
- yhteiskuntasuhteiden erityisasiantuntija Hannu Tiusanen, Suomen Latu ry
- Maaseudun Sivistysliitto ry:n toiminnanjohtaja Paula Yliselä, Vapaa Sivistystyö ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
- Lapin yliopisto
- Opetushallitus
- Taide- ja kulttuurivirasto
- Valtion liikuntaneuvosto
- Bildningsalliansen rf
- Kansalaisopistojen liitto KoL ry
- Nuorisoala ry
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- Opintokeskukset ry

Valiokunnan lausunto SiVL 3/2026 vp

- Sivistysala ry
- Suomen Kansanopistoyhdistys ry
- Suomen kesäyliopistot ry
- Suomen Kylät ry
- Suomen Liikunnan Alueet ry
- Suomen Olympiakomitea ry
- Yliopistokeskusten yhteistyöfoorumi

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko on laadittu hallitusohjelman mukaisesti maa- ja metsätalousministeriön johdolla sidosryhmiä eri hallinnonaloilta kattavasti kuullen. Selonteossa on esitetty vuoteen 2040 ulottuva visio sekä siihen kytkeytyvät poikkihallinnolliset tavoitteet ja suositukset.

Maaseutumaiset alueet kattavat 95 prosenttia Suomen pinta-alasta, ja niillä asuu vakituisesti reilu neljännes maamme väestöstä. Osa-aikaisesti alueilla elää yli puolet suomalaisista. Maaseudulla sijaitsee 35 prosenttia yritysten toimipaikoista ja 40 prosenttia, kun maatilayritykset lasketaan mukaan.

Selonteossa yhdeksi keskeiseksi muutosilmiöksi on tunnistettu väestökehitys. Sitä koskevat ennusteet perustuvat oletukseen, että nykyiset väestökehityksen trendit, kuten syntyvyyden lasku, väestön ikääntyminen ja muuttotappiot, jatkuvat ilman merkittäviä muutoksia. Näiden seurauksena maaseutualueet menettävät vuoteen 2040 mennessä yli 130 000 työkäistä ihmistä ja yli 40 000 työpaikkaa. Erityisesti maakuntien hallinnollisten reuna-alueiden harvaan asutuissa ja ydinmaaseudun kunnissa väestörakenne vaikuttaa työpaikkakehitykseen.

Sivistysvaliokunta on tarkastellut selontekoa toimialansa näkökulmasta. Valiokunta pitää selonteon poikkihallinnollista lähestymistapaa onnistuneena ja toteaa, että siinä on tunnistettu hyvin maaseudun tilannekuva ja muutostekijät. Palveluverkkoon ja palvelujen saavutettavuuteen liittyvissä muutoksissa on opetus- ja koulutuspalvelujen sekä kulttuuripalvelujen näkökulmasta selostettu keskeiset asiat muun muassa väestörakenteen muutoksen ja toimijakentän osalta. Valiokunta korostaa, että selonteon toimeenpanon yhteydessä on keskeistä varmistaa sivistyksellisten oikeuksien toteutuminen yhdenvertaisesti maan kaikissa osissa ja molemmilla kansalliskielillä.

Varhaiskasvatus, koulutus ja tutkimus sekä vapaa sivistystyö

Valiokunta pitää hyvänä, että selonteossa on tunnistettu maaseutualueille soveltuvat palveluratkaisut ja pääministeri Petteri Orpon hallituksen visio palvelujen turvaamisesta varhaiskasvatuksesta koulutukseen ja muihin sivistyspalveluihin. Selonteossa on tuotu hyvin esille varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen merkitys maaseutujen ihmisten, yhteisöjen ja yritysten sujuvan arjen kannalta. Laadukkaan varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen

Valiokunnan lausunto SiVL 3/2026 vp

turvaaminen on yksi kriittisimpiä kysymyksiä maaseutumaisissa kunnissa, joista osa on myös harvaan asuttuja.

Valiokunta toteaa, että alueet ja kunnat erilaistuvat, eivätkä samat ratkaisut toimi kaikkialla. Erilaistuvilla alueilla kasvatuksen ja koulutuksen yhdenvertaisuuden, laadun ja saavutettavuuden turvaamisen haasteisiin voidaan vastata mahdollistamalla monimuotoisia toiminnan järjestämisen tapoja sekä tekemällä yhteistyötä eri koulutusmuotojen ja koulutusasteiden sekä kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien ja toimijoiden, kuten työelämän, kesken.

Saadun asiantuntijalausunnon mukaan kasvukeskusten ulkopuolella on merkittäviä haasteita saada kelpoisia opettajia, ja pula erityisopettajista on jo nyt akuutti. Valiokunta korostaa, että pätevien opettajien saatavuus tulee turvata koko maan kattavasti.

Varhaiskasvatus. Asiantuntijalausunnossa on tuotu esille, että alhaisen syntyvyyden vaikutukset ovat jo realisoituneet varhaiskasvatuksessa: varhaiskasvatus on ottanut ensimmäisenä vastaan pienet ikäluokat. Varhaiskasvatuksen nykyinen tai tulevakaan tarve ei kuitenkaan perusopetuksen tavoin seuraa suoraviivaisesti ikäluokkien kehitystä, koska siihen osallistuminen on vapaaehtoista, ja osallistumiseen vaikuttavat muun muassa etäisyydet palveluihin ja lasten vanhempien työllisyys.

Valiokunta pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuspalvelut järjestetään varhaiskasvatuslain mukaisesti lapsen etu huomioiden ja huolehtimalla siitä, että palveluja on saatavilla eri toimintamuodoin kunnassa esiintyvän tarpeen mukaisesti. Asiantuntijalausunnon mukaan maaseutumaisessa kunnassa perhepäivähoidon erilaiset toimintamuodot voivat olla ainoa tapa toteuttaa varhaiskasvatus lähellä perheitä.

Perusopetus. Perusopetuksen järjestämisen lähtökohdat ovat erilaisia riippuen kunnan olosuhteista ja palveluverkon rakenteesta. Kuntien kouluverkot ovat säilyneet kattavina, mitä tukee etenkin pitkien etäisyyksien alueilla oppilaiden oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen. Kuljetuksen piirissä on noin viidennes oppilaista, mutta määrät ja osuudet vaihtelevat suuresti kunnittain.

Syntyvyyden voimakas lasku vaikuttaa tulevina vuosina perusopetuksen laadun ja saavutettavuuden varmistamiseen. Eri toimijoiden välisen yhteistyön lisäksi tarvitaan opetuksen järjestämistapojen kehittämistoimia. Myös etäopetuksen hyödyntämisen mahdollisuuksia on tarpeen selvittää ottaen huomioon, että se säilyy kelpoisten opettajien antamana opetuksena ja että etäopetusta hyödynnettäessä otetaan huomioon lasten ikä ja kehitystaso. Etäopetus ei voi myöskään tarkoittaa sitä, että lapset ovat kotona, vaan tarvittava etäopetus järjestetään kouluihin.

Valiokunta pitää myönteisenä, että opetus- ja kulttuuriministeriössä on tartuttu ennustettuihin väestönkehityksen haasteisiin ja perustettu työryhmä tekemään esitykset toimenpiteistä niihin vastaamiseksi. Työryhmä on antanut loppuraporttinsa 12.3.2026.

Lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus. Useimmilla alueilla myös 16—18-vuotiaiden ikäluokka on pienentynyt jo pitkään. Kiihtyvä väestönmuutos haastaa siten myös toisen asteen koulutuksen. Asiantuntijalausunnossa on tuotu esille, että rakenteelliset ratkaisut voivat helpottaa osaa

Valiokunnan lausunto SiVL 3/2026 vp

väestömuutoksen haasteista, mutta suuremmat järjestämisalueet eivät ratkaise pitkiä etäisyyksiä tai maantieteellisiä haasteita. Rakenteiden tarkastelun lisäksi tarvitaan toiminnallista kehittämistä ja kokeiluja.

Lukioiden määrä on vähentynyt 2000-luvulla yli sadalla oppilaitoksella, mutta lukiokoulutusta on yhä tarjolla noin kolmessa neljäsosassa Manner-Suomen kunnista. Lukioiden määrä on pääosin vähentynyt kaupungeissa lukioiden yhdistymisten takia, joten lukiokoulutuksen alueellinen saavutettavuus on säilynyt toistaiseksi hyvänä, vaikkakin asiantuntijalausunnossa on huomautettu, että se ei välttämättä päde jatkossa. Erityisesti pienissä kunnissa olevien lukioiden opiskelijamäärät ovat vähentyneet merkittävästi. Valiokunta pitää tärkeänä huolehtia lukiokoulutuksen saavutettavuudesta siten, että sillä vastataan myös maaseudulla asuvien nuorten koulutustarpeisiin. Koulutustarpeisiin vastaaminen tulee huomioida myös ammatilliseen koulutukseen hakeutuvien nuorten osalta. Lukiokoulutukseen verrattuna ammatillisen koulutuksen järjestämisen haasteena on se, että se vaatii suurempaa väestöpohjaa esimerkiksi riittävän suurien opiskelijaryhmien aikaansaamiseksi ja opetuksessa tarvittavan kaluston hankkimiseksi ja hyödyntämiseksi. Pienenevien ikäluokkien Suomessa on järkevää lisätä ammatillisen ja lukiokoulutuksen yhteistyötä.

Valiokunnan mielestä selonteossa on tuotu hyvin esille ammatillisen koulutuksen keskeinen asema maaseutualueiden TKI-toiminnassa: se on osa alueellista innovaatiojärjestelmää. Selonteossa on tuotu esiin myös, että ammatillisen koulutuksen oppilaitosten määrän väheneminen (309:stä 153:een vuosina 2007—2022) ja lakkautukset ovat kohdistuneet etenkin harvaan asuttuun maaseutuun.

Ammatillisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjän tulee ennakoida toiminta-alueensa osaamistarpeita ottaen huomioon toiminta-alueen työvoimatarve ja väestökehitys. Valiokunta pitää tärkeänä, että osaamis- ja koulutustarpeiden ennakoitua kehitetään sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. On huomattava, että ammatillinen koulutus palvelee myös aikuisia, joten koulutuspoliittiset päätökset sekä myös jatkuvan oppimisen ja työelämän muutokset vaikuttavat opiskelijamääriin ikäluokan muutosten lisäksi.

Korkeakoulutus ja tutkimus. Valiokunta asiantuntijalausuntoon viitaten korostaa, että tiede- ja tutkimuspohjaisen osaamisen kehittämisen huomioiminen on tarpeellista, jotta maaseutupolitiikka voi vastata tunnetuihin ja vielä tunnistamattomiin haasteisiin sekä turvata maaseudun elinvoimaisuuden. Edellä todettu kytkeytyy selonteon 15. suositukseen vahvistaa maaseutututkimusta ja -opetusta sekä viidenteen, maaseudun talouden rakenteiden uudistamista edellyttävään suositukseen. Valiokunta asiantuntijalausuntoon viitaten kiinnittää huomiota siihen, että toimeenpantaessa parlamentaarisesti hyväksytyä tavoitetta nostaa TKI-rahoitus 4 prosenttiin BKT:sta tulee ottaa huomioon, että siitä hyötyvät myös maaseudun kasvupotentiaalia omaavat yritykset. Lisäksi on tärkeä kehittää uudenlaisia ja yrityslähtöisiä tapoja edistää tutkimustiedon soveltamista maaseudun pk-yrityksissä. Asiantuntijalausunnossa on tuotu esille, että käynnistymässä olevan uuden EU-ohjelmakauden suunnittelussa kansallinen NRPP-ohjelma tulee olemaan maaseudun kannalta erittäin merkittävä. Maaseutualueiden erityispiirteet ja maaseutuyritysten resurssit ja toimintalogiikka tulee huomioida tuettavia toimenpiteitä suunniteltaessa.

Valiokunnan lausunto SiVL 3/2026 vp

Selonteossa suositetaan maaseudun talouden rakenteiden uudistumisen varmistamista parantamalla osaamisen, koulutuksen ja omistajavaihdosten edellytyksiä (suositus 7). Merkittävän kasvu- ja kehityspotentiaalin lisäksi maaseudun pk-yrityksillä on tärkeä rooli toteuttaa kestävyysmurroksen edellyttämät investoinnit ja varmistaa huoltovarmuuden toteutuminen. Tämänkin vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että maaseudun pk-yritysten edellyttämän osaavan työvoiman saatavuus ja eläköityvien yrittäjien toiminnan jatkajien saatavuus turvataan. Tähän työhön tarvitaan myös korkeakouluja, yliopistokeskukset mukaan lukien.

Vapaa sivistystyö. Selonteossa on tunnistettu vapaan sivistystyön merkitys harrastamisessa ja osaamisen lisäämisessä sekä taiteen ja kulttuurin tekijöiden toimintamahdollisuuksien turvaamisessa. Vapaan sivistystyön oppilaitokset — kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, liikunnan koulutuskeskukset ja opintokeskukset — toimivat kaikkialla Manner-Suomessa ja luovat itsensä kehittämisen ja yhteisöllisyyden mahdollisuuksia kaikenikäisille ihmisille. Valiokunnan näkemyksen mukaan vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaedellytysten säilyminen on tärkeää maaseutumaisissa kunnissa asuville suomalaisille paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin vastaamisessa. Näiden lisäksi vapaassa sivistystyössä järjestettävä koulutus vastaa valtakunnallisiin sivistystarpeisiin elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta luoden mahdollisuuksia osallistua opetukseen muun muassa taiteen, kulttuurin, kielten, kotitalouden, liikunnan, tietotekniikan ja yhteiskunnallisten aineiden aloilla. Lisäksi se tarjoaa maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta, avoimen yliopiston kursseja, oppivelvollisten opistovuosikoulutusta sekä työelämä-, järjestö- ja vapaaehtoistyön koulutuksia. Asiantuntijalausunnossa on tuotu esille, että vapaalla sivistystyöllä on tutkitusti kuntalaisten ja kunnan hyvinvointia edistävä vaikutus.

Kulttuuri, liikunta ja nuorisotyö

Selonteossa kulttuuriala on nähty merkitykselliseksi muun muassa maaseutujen toimintakyvyn ylläpitäjänä ja kriisinkestävyuden vahvistajana. Valiokunta yhtyy selonteossa ja asiantuntijalausunnossa esitettyyn, että maaseutualueilla koko kulttuurisektorin palvelut ovat osaltaan luottamuksen, yhteisöllisyyden ja yhteiskunnallisen vakauden rakentajia. Niiden avulla voidaan vahvistaa paikallista identiteettiä, lisätä osallisuutta ja ehkäistä syrjäytymistä. Maaseudun kulttuuripalvelujen kannalta valtionrahoitus on tärkeää, sillä kunnilla on hyvin erilaiset mahdollisuudet paikata vähenevää valtionrahoitusta.

Kulttuuri. Valiokunta toteaa, että maaseutupoliittisessa selonteossa on tuotu hyvin esille kulttuuri- ja kirjastopalvelujen merkitys peruspalveluna maaseutualueilla. Siinä on kiinnitetty huomiota myös paikallisen kulttuuriperinnön sekä kulttuuri- ja kirjastopalveluiden rooliin maaseudun veto- ja pitovoiman vahvistajina. Kulttuuripalvelujen saavutettavuus koko maassa on tärkeää myös kulttuurin alueellisten erityispiirteiden säilyttämiseksi. Selonteossa on tuotu esille niin kulttuuripalvelujen, luovien alojen yritystoiminnan, taiteilijoiden, vapaan sivistystyön kuin kulttuurimaisemien tärkeä merkitys. Maaseudulla tarvitaan monenlaista luovaa osaamista. Kirjastopalvelut ovat keskeisiä muun muassa sivistyksen, demokratian ja osallisuuden turvaamisessa ja ylläpitämisessä. Niissä tehdään demokratiatyötä myös jalkautuen ihmisten arkeen muun muassa järjestämällä lukutuokioita palvelutaloissa asuville vanhuksille.

Valiokunnan lausunto SiVL 3/2026 vp

Alueellinen eriytyminen haastaa kulttuuripalvelujen tarjonnan kehittämistä ja edellyttää yhä parempaa ennakointia ja aktiivisia toimia, joilla turvataan erityisesti lasten ja nuorten tasavertaiset mahdollisuudet osallistua kulttuuriin sekä kokijoina että tekijöinä (ks. SiVM 5/2025 vp). Väestöltään vähenevillä alueilla resurssit eivät välttämättä riitä kattavan kulttuuritarjonnan ylläpitämiseen, ja sen vuoksi uudet keinot taiteen ja kulttuurin alueellisen ja paikallisen saatavuuden ja saavutettavuuden toteutumiseksi ovat tarpeellisia. Kiertäviä ja liikkuvia kulttuuripalveluja on kehitettävä strategisesti, jotta kulttuuripalvelujen saatavuus säilyy koko maassa. Jatkossa on tarpeen muun muassa kehittää eri toimijoiden välisiä yhteistyöhön kannustavia rakenne-, rahoitus- ja toimintamalleja kulttuuripalvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen.

Valiokunta pitää myönteisenä, että luovien alojen yrittäjyyden ja liiketoiminnan kehittäminen on otettu selonteossa huomioon. Se on linjassa valiokunnan kulttuuripoliittisen selonteon (ks. SiVM 5/2025 vp) ja luovan talouden kasvustrategian kanssa.

Kannatettavaa on myös se, että selonteossa on huomioitu taide- ja kulttuurikentälle kohdennetun rahoituksen tärkeä merkitys. Selonteossa on tuotu esille Taiteen edistämiskeskuksen ja maa- ja metsätalousministeriön poikkihallinnollisessa yhteistyössä toteuttama niin sanottu HAMA-rahoitus (2022—2023) harvaan asutun maaseudun kulttuuritoimintaan. HAMA-hanke osoitti, että kyseisillä alueilla on monipuolisen kulttuuritoiminnan osaamista, mutta sen hyödyntäminen edellyttää toimintaan sopivaa rahoitusmekanismia. Hyvä esimerkki suomalaisen kansalaisyhteiskunnan luovista valmiuksista kaikkialla Suomessa on kansainvälisesti ainutlaatuinen kesäteatterikulttuuri.

Selonteossa esille tuotu EU:n maaseutujen toimintaa koskevan CAP-suunnitelman mukainen rahoitus (ks. myös SiVM 5/2025 vp) ulottuu myös kulttuuritoimintaan. Suunnitelman osana toimii niin sanottu Leader-rahoitus, jolla on vuodesta 2014 rahoitettu yli 8 500 maaseudun kulttuurihanketta. On tärkeää, että Leader-toiminnan ja yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisen (CLLD) jatkuvuus osana kansallista kumppanuusohjelmaa (NRP) turvataan tulevalle EU-rahoituskaudelle (2028—2034). EU-rahoitus tulisi kohdistaa erityisesti sinne, missä sillä tehokkaimmin vaikutetaan elinkeinoihin, ihmisiin ja työllisyyteen.

Valiokunta kulttuuripoliittisesta selonteosta antamaansa mietintöön (SiVM 5/2025 vp) viitaten kiinnittää huomiota siihen, että maaseutujen kulttuuritoiminnan kehittämisessä merkittävässä asemassa ovat yhdistykset. Yhdistys- ja kansalaistoiminta ovat merkityksellisiä myös yhteisöllisyyden edistämässä, jonka tarpeeseen selonteossakin on kiinnitetty huomiota. Siinä on tuotu esille myös huoli nuorten vähenevästä kiinnostuksesta perinteiseen yhdistystoimintaan. Yhteisöllisyyden ja yhteisöön kuulumisen tunteen vahvistamisella voidaan vastata myös maaseudulta pois suuntautuvan valikoivan muuttoliikkeen haasteeseen, jonka on todettu koskettavan etenkin nuoria ja naisia. Valiokunnan mielestä ongelman ratkaisemisessa on tarpeen hyödyntää myös kulttuuripoliittikan mahdollisuuksia.

Liikunta. Selonteossa liikkumattomuus on tunnistettu merkittäväksi uhkaksi suomalaisten toimintakyvylle, taloudelle ja kokonaisturvallisuudelle ja todettu, että liikkumattomuuden kustannukset ovat 4,7 miljardia euroa vuodessa ja näkyvät työkyvyttömyyseläkkeinä,

Valiokunnan lausunto SiVL 3/2026 vp

sairauspoissaoloina ja kasvavina sote-menoina. Hyvä kestävyyskunto puolestaan vähentää sairauspoissaoloja ja parantaa työkykyä.

Selonteossa on todettu, että maaseudulla asuvien ihmisten toimintakyky on alhaisempi kuin kaupungeissa asuvilla ja että liikkumattomuuden kustannukset ovat olleet maaseuduilla kaupungeja suuremmat. Siten panostukset maaseudulla asuvien ihmisten toimintakyvyn edistämiseen ja ylläpitämiseen ovat tärkeitä myös yhteiskuntapoliittisesti. Valiokunnan mielestä tämän tulee ilmetä selonteon toimeenpanossa esitettyä vahvemmin esimerkiksi siten, että liikuntapalvelut sisällytetään selonteon suosituksen 10 mukaiseksi peruspalveluksi. Lisäksi maaseutuvaikutusten arviointia (suositus 6) on tarpeen tehdä myös liikkeen lisäämiseen tähtäävissä toimenpiteissä huolehtimalla siitä, että niillä tavoitetaan maaseutualueilla asuvat ihmiset.

Liikunnan edellytysten luomisen kannalta olennaista on varmistaa saavutettavat liikunnan harrastamisen tilat ja muut harrastamispaikat. Asiantuntijalausunnossa on todettu, että liikuntapaikkojen kokonaisuudessa ulkoilun olosuhteiden tuotos—panos-suhde on hyvä ja että jo pienemmälläkin valtion avustusraahalla voidaan saavuttaa hyviä tuloksia. Leader-rahoituksen merkitys ulkoilun olosuhteiden rahoittajana on ollut suuri, ja siksi se sekä muu ulkoilun olosuhteiden hankerahoitus tulee turvata jatkossakin.

Nuoret. Selonteossa on asetettu yhdeksi tavoitteeksi voimistaa toimintaedellytyksiä, hyvinvointia, luottamusta ja tulevaisuususkkoa. Siinä ei ole tuotu esille erikseen nuorten asemaa, vaikka selonteossa on toisaalla kiinnitetty huomiota nuorten tulevaisuususkon romahtamiseen. Nuorten tulevaisuususkolla on suora yhteys nuorten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja mielenterveyteen, joilla on puolestaan vaikutuksia osaamisen kehittämiseen ja työllistymiseen. Asiantuntijalausunnossa on kiinnitetty huomiota nuorten miesten matalaan äänestysaktiivisuuteen ja korostettu äänestämiskynnyksen madaltamiseen tähtäävien kohdennettujen toimien tärkeää merkitystä.

Valiokunta asiantuntijalausuntoon viitaten toteaa, että nuorten alueelle kiinnittymisen vahvistamiseksi tulee panostaa heidän osallisuuteensa, ja se tulee huomioida myös selonteon suosituksissa. Lisäksi vaikuttavan päätöksenteon tueksi tulee tuottaa alueellista tutkimustietoa ja arvioida tehtävien päätösten lapsi- ja nuorisovaikutuksia.

Valiokunta asiantuntijalausunnossa todettuun yhtyen korostaa, että jokaiselle lapselle ja nuorelle tulee taata mielekkäitä harrastamisen ja vapaa-ajan toiminnan mahdollisuuksia sekä kohtaamisen paikkoja etäisyyksien ja välimatkojen estämättä. On hyvä, että selonteon suosituksen 11 on sisällytetty Harrastamisen Suomen mallin laajentaminen. Sen kehittämisessä on tarpeen huomioida perusopetuslain mukaisten koulukuljetusten järjestäminen siten, että ne helpottavat malliin kuuluviin harrastuksiin osallistumista. Harrastamisen Suomen mallin rinnalla on hyvä tukea myös nuorten omaehtoista toimintaa muun muassa järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Sivistysvaliokunta esittää,

Valiokunnan lausunto SiVL 3/2026 vp

että maa- ja metsätalousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 7.4.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Ari Koponen ps
jäsen Maaret Castrén kok
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Milla Lahdenperä kok (osittain)
jäsen Mia Laiho kok (osittain)
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Nasima Razmyar sd (osittain)
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Jaana Strandman ps
jäsen Oskari Valtola kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen